

EMBRIONAL TARAQQIYOTDA HOMILA A'ZOLARI RIVOJLANISHI

Ergashova Yasmina To'liqin qizi

EMU UNIVERSITY talabasi

Eshtemirov Abbas Normo'min o'g'li

EMU UNIVERSITY

Ijtimoiy fanlar kafedrasida assistenti

ANNOTATSIYA

Embrional taraqqiyot — inson organizmining shakllanishidagi eng muhim va murakkab davr hisoblanadi. Aynan ushbu bosqichda barcha a'zolar va tizimlar paydo bo'lib, ularning to'g'ri rivojlanishi kelajakdagi hayot sifati va sog'lig'ini belgilaydi. Mazkur maqolada embrional rivojlanish bosqichlari, homila a'zolarining kelib chiqishi, ularning morfofunktsional shakllanishi hamda rivojlanishdagi buzilishlarning asosiy sabablari yoritilgan.

Kalit so'zlar: embrional taraqqiyot, organogenez, homila, differensiyatsiya, teratogenez, tug'ma nuqsonlar.

АННОТАЦИЯ

Эмбриональное развитие является наиболее важным и сложным этапом формирования организма человека. Именно в этот период закладываются все органы и системы, а их правильное развитие определяет здоровье будущего человека. В статье рассмотрены этапы эмбрионального развития, формирование органов плода, их морфофункциональное становление и причины нарушений развития.

Ключевые слова: эмбриональное развитие, органогенез, плод, дифференцировка, тератогенез, врождённые пороки.

ANNOTATION

Embryonic development is the most important and complex stage of human formation. During this period, all organs and systems are formed, and their proper development determines future health. This article describes the stages of embryonic development, organogenesis, morphofunctional maturation of fetal organs, and the main causes of developmental disorders.

Keywords: embryonic development, organogenesis, fetus, differentiation, teratogenesis, congenital anomalies.

DOLZARBLIGI

Tug‘ma nuqsonlar perinatal o‘lim va nogironlikning asosiy sabablaridan biridir. Ularning aksariyati aynan embrional rivojlanish davrida yuzaga keladi. Embrional taraqqiyot qonuniyatlarini chuqur o‘rganish tibbiyot amaliyotida prenatal diagnostika, genetik maslahat va profilaktik tadbirlarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli mazkur mavzu tibbiyot oliygozlari talabalari uchun dolzarb hisoblanadi.

KIRISH

Embrional taraqqiyot urug‘lanishdan boshlanib, homilaning asosiy a‘zolari shakllanishiga qadar davom etadigan murakkab biologik jarayondir. Ushbu davr blastogenez, gastrulyatsiya va organogenez bosqichlarini o‘z ichiga oladi. Har bir bosqichda hujayralarning ko‘payishi, migratsiyasi va differensiyatsiyasi qat’iy genetik dastur asosida amalga oshadi.

ASOSIY QISM

1. Embrional rivojlanish bosqichlari

1. Blastogenez (1–2 hafta)

Zigota hosil bo‘lishi

Bo‘linish (kleyvij)

Blastotsista shakllanishi

2. Gastrulyatsiya (3-hafta)

Uchta embrional qatlam hosil bo‘ladi:

ektoderma

mezoderma

endoderma

3. Organogenez (3–8 hafta)

Barcha asosiy a‘zolar va tizimlar shakllanadi

Teratogen omillarga eng sezgir davr

2. Embrional qatlamlardan a‘zolar rivojlanishi

2.1. Ektodermadan rivojlanadigan a‘zolar

Markaziy va periferik asab tizimi

Terining epidermisi

Soch, tirnoqlar

Ko‘z va quloqning sezgi apparati

2.2. Mezodermadan rivojlanadigan a‘zolar

Skelet va mushak tizimi

Yurak-qon tomir tizimi

Buyraklar va jinsiy bezlar

Qon va limfa tizimi

2.3. Endodermadan rivojlanadigan a‘zolar

Ovqat hazm qilish yo‘li epiteliysi

Jigar va oshqozon osti bezi

Nafas olish tizimi epiteliysi

Qalqonsimon va qalqon oldi bezlari

3. Asosiy a'zolarining rivojlanishi

Yurak – 3-haftada shakllanib, 4-haftada urishni boshlaydi

Miya – nerv nayidan rivojlanadi

O'pka – oldingi ichakdan kurtak sifatida paydo bo'ladi

Buyraklar – uch bosqichda rivojlanadi: pronefros, mezonefros, metanefros

Jinsiy a'zolar – dastlab indifferent bo'lib, 7-haftadan differensiyatsiyalanadi

4. Rivojlanish buzilishlari (teratogenez)

Embrional rivojlanishga salbiy ta'sir qiluvchi omillar:

Infeksiyalar (qizilcha, toksoplazmoz)

Dori vositalari va kimyoviy moddalar

Radiatsiya

Genetik mutatsiyalar

Onaning surunkali kasalliklari

XULOSA

Embrional taraqqiyot — inson hayotidagi eng muhim davr bo'lib, aynan shu bosqichda barcha a'zolar va tizimlar shakllanadi. Embrional qatlamlarning to'g'ri differensiyatsiyasi va organogenez jarayonining me'yoriy kechishi sog'lom avlod tug'ilishi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu jarayonlarni chuqur o'rganish tibbiyot amaliyotida profilaktika va erta diagnostika imkoniyatlarini kengaytiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Inson anatomiyasi va embriologiyasi. – Toshkent.
2. Akusherlik va perinatologiya asoslari.
3. Gray's Anatomy.
4. Langman's Medical Embryology.
5. Sadler T.W. Medical Embryology.